

У 2022 годзе адзначаецца 140 год з дня нараджэння беларускіх пісьменнікаў Янкі Купалы і Якуба Коласа. На працягу ўсяго года ўрачыстыя мерапрыемствы па ўшанаванні слаўтых песняроў Беларусі пройдуць ва ўстановах культуры, адукацыі і інш. У святкаванні прымуць удзел і бібліятэкі ДУК “Пінская ГЦБС”. З гэтай нагоды і ў дапамогу арганізацыі святочных мерапрыемстваў супрацоўнікам аддзела бібліятэчнага маркетынгу складзены метадычныя парады “І не знікаць паэтам вечна...”. Дадзены метадычны дапаможнік прызначаны для супрацоўнікаў бібліятэк па падрыхтоўцы і арганізацыі мерапрыемстваў, накіраваных на папулярызацыю спадчыны класікаў беларускай літаратуры.

У метадычны дапаможнік увайшлі прыклады мерапрыемстваў па раскрыццю творчай дзейнасці пісьменнікаў, некаторыя фактаграфічныя звесткі з жыцця Я. Купалы і Я. Коласа, віктарыны, сцэнарны матэрыял літаратурнай вечарыны.

Прыклады бібліятэчных мерапрыемстваў па ўшанаванні памяці Янкі Купалы і Якуба Коласа

- літаратурна-музычная імпрэза “Як жыць – дык жыць для Беларусі”
- літаратурная гадзіна, прысвечаная Я. Коласу “Чалавек вялікай душы і таленту”
- літаратурны партрэт юбіляра “Запавет песняра”
- свята паэзіі “І не знікаць паэтам вечна...”
- літаратурны ранішнік “Слова Коласа будзе жыць вечна”
- паэтычны вечар-ушанаванне “Сыны зямлі беларускай”
- інфармацыйная гадзіна аб ўзаемаадносінах Я. Купалы і Я. Коласа “Гісторыя аднаго сяброўства”
- літаратурна-музычны вечар па творчасці Я. Купалы і Я. Коласа “Радзімы верныя сыны”
- літаратурная гадзіна-паведамленне “Шляхамі Купалы і Коласа”
- літаратурна-музычны вечар “Ад роднае зямлі, ад гоману бароў... збіраўся скарб”
- паэтычна-музычная вечарына “Якуб Колас: у думках, у сэрцах, у песнях!”
- літаратурны вечар “Купала і Колас – народа душа і голас”
- акцыя “Дзеці чытаюць Купалу і Коласа”
- літаратурная імпрэза “З Купалам у сэрцы жывём”
- вусны часопіс па творчасці Я. Коласа “Беларускай паэзіі волат”
- ранішнік, прысвечаны гумарыстычным і вершаваным казкам Я. Коласа і Я. Купалы “А пачнём мы казку так...”
- конкурс эрудытаў па казках Я. Коласа “Найлепшы знаўца казак”

- вечар-партрэт Я. Купалы і Я. Коласа “Мелодыю мовы славянскай я чую”
- гадзіны гучнага чытання “Ляціць, гучыць Купалаў голас»
- віктарына па творчасці Я. Коласа “Спяшайцеся з паэтам стрэцца”
- урок-конкурс па творчасці Я. Купалы “Не згаснуць зорцы ў небе...”
- вечар-партрэт “Жыццёвыя дарогі Якуба Коласа”
- літаратурная скарбонка “Як песня народа – неўміручы наш Колас”
- літаратурная вандроўка “Любімыя коласаўскія радкі”
- музычна-паэтычны салон “Нам у спадчыну ад роду засталіся песні”
- літаратурныя чытанні “Дум уладар – мудры, зямны, незабыўны”
- паэтычнае свята “Знаёмая мова, чароўны радок”
- літаратурна-музычная гадзіна па творчасці Я. Коласа “Беларускай песні ўладар”
- паэтычная вечарына “Песнярам беларускай зямлі прысвячаецца”
- літаратурна-музычная вечарына “Вуснамі Купалы і Коласа загаварыла Беларусь”
- гадзіна літаратурнага чытання “Святло нязгаснага слова”

Пры правядзенні масавага мерапрыемства мэтазгодна арганізаваць кніжную выставу, прысвечаную жыццю і творчасці Я. Купалы і Я. Коласа. У афармленні памяшкання, дзе будзе праводзіцца мерапрыемства, патрэбна выкарыстоўваць разнастайныя ілюстратыўныя матэрыялы: партрэты пісьменнікаў, вокладкі кніг, ілюстрацыі да твораў, беларуская нацыянальная сімволіка. Адпаведнае музычнае суправаджэнне можа значна павялічыць эстэтычнае ўздзеянне на ўдзельнікаў літаратурнай сустрэчы: фанаграмы песень, напісаных на словы пісьменнікаў, беларускія народныя матывы, музыка сучасных кампазітараў і інш.

Некаторыя звесткі аб жыцці і творчасці Янкі Купалы

Янка Купала (Іван Дамінікавіч Луцевіч) нарадзіўся 7 ліпеня 1882 г. у фальварку Вязынка Маладзечненскага раёна Мінскай вобл.

Талент Янкі Купалы праявіўся надзвычай шматгранна – у лірычных вершах, паэмах, драматычных творах, публіцыстыцы, перакладах. Глыбока народная, арыгінальная спадчына Я. Купалы аказала значны ўплыў на развіццё нацыянальнай літаратуры і мастацтва.

Дзяцінства яго прайшло ў пераездах сям’і па Міншчыне. Вязынка, Яхімоўшчына, Акопы, Ляўкі сталі для будучага пісьменніка невычэрпнымі крыніцамі натхнення.

Першы вершаваны твор Я. Купалы на беларускай мове “Мужык” з’явіўся ў 1905 г. ў газеце “Северо-Западный край”. У 1908 г. ў Вільні ён выдаў свой першы паэтычны зборнік “Жалейка”.

У 1912 г. пісьменнік стварыў саю першую камедыю “Паўлінка”. Упершыню пастаўленая 27 студзеня 1913г. ў Вільні, п’еса і па сёняшні дзень не толькі не сыходзіць са сцэны беларускіх тэатраў, але з’яўляецца сімвалам беларускай тэатральнай культуры.

У жніўні 1912 г. адбылася знакавая падзея: у леснічоўцы Смольня паблізу Мікалаеўшчыны Янка Купала пазнаёміўся з Якубам Коласам. З гэтага часу пачаўся адлік працяглых гадоў іх сяброўства.

У 1919 г. Янка Купала разам з жонкай Уладзіславай Францаўнай Станкевіч пераехаў у Мінск, дзе і пражыў увесь час да пачатку Вялікай Айчыннай вайны. У 1925 г. яму было прысвоена ганаровае званне народнага паэта Беларусі.

З самага пачатку Вялікай Айчыннай вайны пісьменнік сваімі палымянымі паэтычнымі радкамі далучыўся да ўсенароднай барацьбы супраць фашызму. Верш “Беларускім партызанам”, які быў напісаны на самым пачатку вайны, фактычна стаў партызанскім гімнам. На працягу розных гадоў на словы верша паклалі музыку кампазітары А. Багатыроў, Ул. Мулявін, П. Падкавыраў, Р. Пукст, М. Чуркін.

Янка Купала трагічна загінуў 28 чэрвеня 1942 года ў Маскве.

Багатую спадчыну пакінуў пасля сябе Янка Купала – паэт, драматург, публіцыст. Яго творы перакладзены на многія мовы свету (верш “А хто там ідзе?” перакладзены на 83 мовы). Яго п’есы да гэтага часу ставяцца ў шматлікіх тэатрах краіны. Паводле камедыі “Паўлінка”, драмы “Раскіданае гняздо” і паэмы “Магіла льва” былі створаны мастацкія фільмы. Па матывах паэмы “Магіла льва” кампазітар Рыгор Пукст напісаў оперу “Машэка”. На сюжэты паэм “Курган” і “Магіла льва” Яўгенам Глебавым створаны балеты “Выбранніца” і “Курган”. Юрыем Семянякам напісаны музычная камедыя “Паўлінка” і песня на верш “Явар і каліна”. Музыку да песні “Спадчына” напісаў Ігар Лучанок, да песні “Малітва” – Алег Молчан. Жыццю і творчасці беларускага песняра прысвечаны шматлікія хранікальна-дакументальныя фільмы.

Імя Я. Купалы носяць Дзяржаўная прэмія Рэспублікі Беларусь, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы і іншыя ўстановы культуры і асветы нашай краіны. Працуюць Літаратурны музей Я. Купалы ў Мінску (з філіяламі), мемарыяльныя запаведнікі “Ляўкі”, “Вязынка”. У гонар паэта былі названы плошчы і вуліцы ў шматлікіх населеных пунктах нашай краіны. Створаны мемарыяльныя помнікі і памятныя дошкі.

Пісьменнікі, якія пісалі творы-прысвячэнні Янку Купале: Цішка Гартны, Пятрусь Броўка, Мікола Аўрамчык, Рыгор Барадулін, Генадзь Бураўкін, Пімен Панчанка, Максім Танк, Янка Сіпакоў, Яўгенія Янішчыц, Віталь Гарановіч, Яўген Пясецкі, Кастусь Цвірка, Сяргей Грахоўскі, Мікалай Грахоўскі. Віктар Дашкевіч, Сяргей Давыдовіч, Якаў Кругер.

Жыццёвымі дарогамі Якуба Коласа

Імя народнага паэта Беларусі Якуба Коласа – Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча – класіка беларускай літаратуры, добра вядома не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі. Яго творы перакладзены больш чым на сорок моў свету. Разам з Янкам Купалам ён стаяў каля вытокаў беларускай літаратурнай мовы, заклаў устойлівы грунт для развіцця сучаснай беларускай літаратуры.

Будучы паэт нарадзіўся 3 лістапада 1882 г. ў засценку Акінчыцы былога Мінскага павета. Пасля заканчэння Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі працаваў настаўнікам на Палессі. За ўдзел у нелегальным настаўніцкім з'ездзе ў 1906 г. Я. Колас быў асуджаны на тры гады. Пасля вызвалення у 1912 г. выкладаў у Пінскім 3-м прыходскім вучылішчы. Летам 1913 г. Я. Колас ажаніўся з настаўніцай Марыяй Дзмітрыеўнай Каменскай.

У 1921 годзе Я. Колас з сям'ёй пераехаў у Мінск, працаваў у розных установах асветы. У 1926 г. ён атрымаў званне Народнага паэта Беларусі. У 1928 г. Я. Колас стаў акадэмікам АН БССР, з 1929 – член яе Прэзідыума, потым – віцэ-прэзідэнт.

Упершыню верш Я. Коласа “Наш родны край” быў надрукаваны ў газеце “Наша доля” у 1906г. за подпісам “Якуб Колас”. Канстанцін Міцкевіч выкарыстоўваў і другія псеўданімы, але толькі “Якуб Колас” застаўся з ім на ўсё жыццё. У 1910 г. у Вільні выйшаў яго першы паэтычны зборнік “Песні-жальбы”.

За творы ваенных гадоў – кнігі “Адпомсцім”, “Голае зямлі” – Я. Коласу была прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР.

У 1949 годзе Якуб Колас атрымаў другую Дзяржаўную прэмію СССР за паэму “Рыбакова хата”. У 1954 г. ім была завершана заключная частка трылогіі “На ростанях”. Першыя дзве аповесці “У палескай глушы” і “У глыбі Палесся” былі напісаны яшчэ ў 20-я гады. Трылогія з'явілася не толькі самым значным творам пісьменніка, але адным з першых беларускіх раманаў.

Я. Колас займаўся вершаванымі перакладамі на беларускую мову твораў А. Пушкіна, М. Лермантава, Т. Шаўчэнкі і інш.

13 жніўня 1956 г. Якуб Колас памёр.

У Беларусі свята ўшаноўваецца памяць аб народным песняры. Заснавана Дзяржаўная прэмія РБ ім Я. Коласа за лепшы пражыты твор. У 1959 г. у Мінску быў адкрыты Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Я. Коласа. Існуюць мемарыяльныя сядзібы ў Акінчыцах, Смольні, Албуці, Ластку. У вёсцы Пінкавічы Пінскага раёна дзейнічае літаратурна-этнаграфічны музей Якуба Коласа. Імя народнага паэтаносяць многія ўстановы Беларусі, а таксама вуліцы, плошчы і скверы ў розных населеных пунктах краіны. У гонар пісьменніка ўсталяваны шматлікія помнікі і абеліскі.

Багатае сучаснае сцэнічнае жыццё маюць не толькі драматычныя творы Я. Коласа, але і п'есы, пастаўленыя паводле паэм, апавяданняў, аповесцей і

трылогіі. Паводле аповесці “Дрыгва” кампазітарам А. Багатыровым створана адна з першых беларускіх нацыянальных опер “У пушчах Палесся”. Юрый Семяняка напісаў оперу “Новая зямля”. На словы вершаў пісьменніка пісалі песні Ігар Лучанок, Мікалай Чуркін, Аляксей Туранкоў, Ругор Пукст, Леў Абеліевіч, Уладзімір Алоўнікаў, Уладзімір Мулявін. Па творах Я. Коласа былі зняты мастацкія фільмы “Першыя выпрабаванні”, “Новая зямля” і інш. Аб жыцці і творчасці пісьменніка створаны шэраг дакументальных фільмаў: “Народны паэт”, “Дзяцька Якуб” і інш.

Творы-прысвячэнні Якубу Коласу пісалі пісьменнікі: Вольга Іпатава, Генадзь Кляўко, Іван Чыгрынаў, Сяргей Грахоўскі.

Мастакі, якія стваралі партрэты Я. Коласа і ілюстрацыі да яго твораў: Уладзімір Сулкоўскі, Аляксей Кручоных, Леанід Дударэнка, Ісак Давідовіч, Іван Пратасеня.

Прапануем падчас правядзення літаратурных сустрэч, прымеркаваных да юбілеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа, выкарыстаць **віктарыны** па іх жыццёвым і творчым шляхам.

“Не згаснуць зорцы ў небе...”

Віктарына аб жыцці і творчасці Янкі Купалы

1. Назавіце месца і час нараджэння Янкі Купалы.

1. Вёска Пяшчаны Лідскага павета, 1876 г.
2. Мінск, 1892 г.
3. Засценак Акінчыцы, 1882 г.

4. Фальварак Вязынка Вілейскага павета, 1882 г.

2. Якое сапраўднае прозвішча і імя паэта?

1. Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч
2. Іван Антонавіч Брыль
3. Кандрат Кандратавіч Атраховіч

4. Іван Дамінікавіч Луцэвіч

3. Легенда пра якую расліну натхніла маладога Івана Луцэвіча выбраць сябе псеўданім Купала?

1. Вярба
2. Васілёк

3. Папараць

4. Верас

4. Назавіце асноўны занятак яго бацькоў.

1. Леснікі
2. Настаўнікі

3. Арандатары

4. Чыгуначнікі

5. Назавіце час, на які прыйшлася творчасць Янкі Купалы.

1. XVII ст.

2. Пачатак XIX ст.

3. Канец XIX ст.

4. XX ст.

6. У якой газеце і калі быў упершыню надрукаваны верш паэта?

1. «Мужыцкая праўда», 1904 г.

2. «Наша ніва», 1907 г.

3. «Наша доля», 1906 г.

4. «Северо-Западный край», 1905 г.

7. Як называўся першы зборнік паэзіі Янкі Купалы, які выйшаў у 1908 годзе?

1. «Спадчына»

2. «Жалейка»

3. «Гусяр»

4. «Шляхам жыцця»

8. Які верш Янкі Купалы перакладзены на 82 мовы свету?

1. «Малая Беларусь»

2. «А хто там ідзе?»

3. «Мужык»

4. «Хлопчык і лётчык»

9. Хто ўпершыню назваў верш «А хто там ідзе?» гімнам беларускага народа?

1. Максім Багдановіч

2. Якуб Колас

3. Максім Горкі

4. Цётка

10. Дзе і калі ўпершыню сустрэліся Янка Купала і Якуб Колас?

1. У 1909 г. у Вільні.

2. У 1921 г. у Мінску.

3. У 1912 г. на хутары Смольня.

4. У 1913 г. у Пецярбургу.

11. Які верш паэта натхніў Юрыя Гагарына стаць лётчыкам, а затым і касманаўтам?

1. «Арлянятам»

2. «Сыны»

3. «Хлопчык і лётчык»

4. «Млечны шлях»

12. Хто з кампазітараў напісаў музыку на словы верша «Спадчына»?

1. Анатоль Багатыроў

2. Эдуард Ханок

3. Мікалай Аладаў

4. Ігар Лучанок

13. Калі і дзе ў Беларусі быў устаноўлены першы помнік Янку Купале?

1. У 1982 г. у Гомелі.

2. У 1972 г. у Мінску.

3. У 1962 г. у Брэсце.

4. У 1969 г. у Гародні.

“Спяшайцеся з паэтам стрэца”

Віктарына па жыццю і творчасці Якуба Коласа

1. Сапраўдныя прозвішча і імя Якуба Коласа.
(Міцкевіч Канстанцін Міхайлавіч)
2. Дзе нарадзіўся будучы паэт?
(засценак Акінчыцы Мінскай губ.)
3. Дата яго нараджэння.
(3 лістапада 1882г.)
4. Дзе прайшла найбольш значная частка дзяцінства будучага паэта?
(леснічоўка Альбуць)
5. У якім творы паэт апісаў родныя мясціны?
(Паэма “Новая зямля”)
6. Пад якой назвай Я. Колас апісвае родныя мясціны?
(“Парэчча”)
7. З якой ракой цесна звязана жыццё Якуба Коласа?
(Нёман)
8. У якіх творах сустракаецца назва гэтай ракі?
(“Нёманаў дар”, “Туды, на Нёман”)
9. Кім быў па прафесіі і дзе атрымаў адукацыю Канстанцін Міцкевіч?
(настаўнік, Нясвіжская настаўніцкая семінарыя)
10. Першае месца працы настаўніка К. Міцкевіча?
(вёска Пінкавічы)
11. У якіх месцах на Палессі, акрамя Пінкавіч, працаваў пачынаючы паэт?
(в. Люсіна, г. Пінск)
12. У якіх творах Я. Колас апісвае Палессе?
(“На прасторах жыцця”, “На ростанях”, “Дрыгва”)
13. Як называлася першая кніга Я. Коласа, прызначаная для дзяцей? У якім годзе яны выйшла?
(“Другое чытанне для дзяцей беларусаў”, 1909 г.)
14. З якога твора гэтыя радкі: “Мой родны кут, як ты мне мілы...”?
(паэма “Новая зямля”)

“Радзімы верныя сыны”
**Сцэнарны матэрыял да літаратурнага вечара,
прысвечанага беларускім песнярам.**

Абсталяванне: кніжная выстава, плакаты з партрэтамі пісьменнікаў, ілюстрацыі да іх твораў, беларускія ручнікі і другія элементы беларускай этнаграфічнай культуры, мультымедычная прэзентацыя, фанаграмы песень і музыкі.

Гучыць песня “Спадчына”

1 вядучы: Добры дзень, паважаныя сябры! Наша літаратурная сустрэча прысвечана 140-годдзю з дня нараджэння слынных майстроў беларускага слова – Янкі Купалы і Якуба Коласа.

2 вядучы: Янка Купала і Якуб Колас – сапраўды народныя паэты, без якіх немагчыма ўявіць сабе беларускую літаратуру і навогул культуру нашага народа. Гэтыя імёны заўжды будуць жыць у памяці людзей многіх і многіх пакаленняў беларусаў.

1 чытач: Янка Купала. “Я нясу вам дар...”

Я нясу вам дар
Братніх скіб і сяліб,
Смутных сосен і ліп,
Думак дар, сэрца жар,—
Вольных, звонкіх песень чар.
Гэй! нясу вам дар!
Гэй! гэі! гэі!

Хай жа песня ўсюды льецца,
Ў сэрцах вашых адгукнецца,
Ззіханецца, ўскалыхнецца,
Як звон той,
Як свой!

А хто брат мне тут і друг,
Ладзь-наладзь душу і слух
І за песняй думкай скоч
Там, дзе Нёман, Дзвіна, Буг
Точаць наша поле, луг,
Дзе шумяць у свет далёкі
Белавежа, Налібокі
Дзень і ноч,
Думкай скоч!

Прымі дар, сэрца жар,
Вольных, родных песень чар!
Гаю, гаю, гэі!

1 вядучы: Яны пранеслі праз усё жыццё высокія ідэі гуманізму, добра і справядлівасці, аддалі народу свой талент, сваю душу і сэрца. І нездарма іх псеўданімы ўзяты з жыцця простага народа і беларускага фальклору.

2 чытач: Якуб Колас. Беларусам
Ўстаньце, хлопцы, ўстаньце, браткі!
Ўстань ты, наша старана!
Ўжо глядзіць к нам на палаткі
Жыцця новага вясна.

Ці ж мы, хлопцы, рук не маем?
Ці ж нам сілы бог не даў?
Ці ж над родным нашым краем
Промень волі не блішчаў?

Выйдзем разам да работы,
Дружна станем, як сцяна,
І прачнецца ад дрымоты
З намі наша старана!

2 вядучы: Іх імёны згадваюцца амаль заўсёды разам. Яны нарадзіліся ў адзін год. І галоўным служэннем свайго жыцця аднолькава выбралі адданасць беларускаму народу і роднай краіне. Купала і Колас былі вельмі блізкія па сваіх грамадскіх поглядах і эстэтычных ідэалах.

1 вядучы: У творчых і жыццёвых лёсах Янкі Купалы і Якуба Коласа было шмат агульнага: яны нарадзіліся ў адным годзе, прыкладна ў адзін час выявілі сябе як пісьменнікі. А калі ўпершыню сустрэліся ў Смольні ў 1912 годзе, зарадзілася іх вялікае, практычна легендарнае сяброўства.

2 вядучы: На працягу доўгіх год яны разам адпачывалі, праводзілі свой вольны час, разам гулялі ў шахматы, радаваліся з добрай нагоды і хваляваліся ў тужлівых часах. Паплечнікі скарыстоўвалі любую магчымасць, каб падзяліцца ўражаннямі ад перажытага, ад прачытаных твораў, каб дапамагчы добрай парадай.

1 чытач: Якуб Колас. Вандроўнікі
Выходзіць сонца ў свой абход
Дарогаю спрадвечнай.
За днямі дні, за годам год

Плывуць у бесканечнасць.

Нясуць яны з сабой і нас,
Як шчэпкі ў хвалях сініх.
Пытаем мы сябе не раз,
Дзе плынь сваю запынім?

Бягуць жа хутка-хутка дні,
Праходзяць нашы весны,
І меркнуць ясныя агні —
Юнацтву не ўваскрэснуць!

У сонца свой абход і шлях,
І той шлях цяжка змераць.
Што наш? — Вайшоў праз дзверы ў гмах,
Ў другія выйшаў дзверы.

Ідзеш з развагай. Ціхі жаль
Атуліць недарэчы:
Не вечна ты на ўлонні хваль
Вандруеш, чалавеча!

1 вядучы: Але як пісьменнікі Купала і Колас адрозніваліся сваёй творчай манерай, сваім стылям. У кожнага з іх быў свой непаўторны чалавечы характар і свой асабісты жыццёвы шлях.

2 вядучы: Ніхто не прымаў так блізка да сэрца лёс свайго краю, яго мовы і культуры, як Янка Купала і Якуб Колас. Ім абодвум належыць вялікая заслуга ў абуджэнні пачуцця нацыянальнай годнасці ў беларусаў.

2 чытач: Янка Купала. “Паляці, мая мысль...”

Паляці, мая мысль,
Лётам сокала
І прагледзь гэты свет
Кругом-вокала.
 Лётам светлай зары
 Па-над стрэхамі —
 Сып надзеяй жывой
 І пацехамі.
Пей аб волі людзям
Думкі цудныя,
Уміляй іх жыцця
Сцежкі трудныя.
 Залатыя сны ім
 Няхай рояцца;

Няхай жаль на душы
Супакоіцца.
Гоняць хай ад сябе
Цьмы нядольныя,
І рука у руку
Пойдуць вольныя.
Так ляці, эй, ляці,
Мысль свабодная!
А ты міла спаткай,
Зямля родная.

1 вядучы: Паэзію прыроды будучы класік беларускай літаратуры Якуб Колас адчуваў з маленства. Яго дзяцінства прайшло ў маляўнічых мясцінах Ластка, Альбуці, занатаваных потым ў радках паэмы “Новая зямля”. Замілаванасць гармоніяй і прыгажосцю свету пісьменнік пранёс праз усё жыццё.

1 чытач: Якуб Колас. “Зялёны луг, як скінуць вокам...”

Зялёны луг, як скінуць вокам,
Абрусам пышным і шырокім
Абапал Нёмна расцілаўся —
За хатай зараз пачынаўся
Ды йшоў квяцістай раўніною
З мурожнай слаўнаю траваю
І ззяў на сонцы ў пералівах
Пяшчотных тонаў. Як на нівах
Калоссі жыта лёгка гнуцца
І людзям радасна смяюцца
Сваім прыемным, мілым спевам
Пад лёгкім ветрыку павевам,—
Так гнуцца, гойдаюцца травы,
Як пройме ветрык іх ласкавы,
І пойдуць хвалі травяныя
З прыемным спевам чарадою,
Зашэпчуць краскі між сабою,
Нібы дзяўчаткі маладыя.
Эх, луг шырокі! Як жывы, ты,
Праменнем сонейка заліты,
Увесь стаіш перад вачыма,
Ты міл і смуцен, як радзіма,
Як наша ціхая старонка,
Дзе смугі сіняя пялёнка
У летні час дымком звісае
І даль задумай спавівае.

2 вядучы: Паэма “Новая зямля” натхніла кампазітара Ігара Лучанка напісаць музыку да яе ўступнай часткі. Атрымалася выдатная песня, якая стала вядомай дзякуючы легендарнаму музычнаму калектыву “Песняры”. На працягу некалькіх дзесяцігоддзяў песня “Мой родны кут” заставалася любімай для многіх пакаленняў беларусаў.

Гучыць песня “Мой родны кут, як ты мне мілы!..”

1 вядучы: Янку Купалу мы ведаем як паэта лірычнага і рамантычнага, парывістага і эмацыянальнага. Разам з непакоем за родны край колькі замілавання беларускай прыродай знаходзім мы ў яго радках! Вясна, неба, сонца, зоры – ключавыя вобразы арыгінальнага, непаўторнага мастацкага свету песняра. Беларускую прыроду ён чуе, бачыць і разумее душой, якая на ўлонні родных прастораў то захапляецца і радуецца, то маркоціцца і плача, то спачывае і гоціцца.

2 чытач: Янка Купала. Улетку

Соладка ўлетку ў дзень ройны
Ў зелені, у кветках купацца,
З ветрам гуляць неспакойным,
З сонцам гуляць, цалавацца!

Слухаць ляское гамонкі,
Зважных, няўцямлівых шумаў,
Як гэтыя хвойкі-сасонкі
Гойдаюць ласкава думы.

Слухаць, як міла ля ўзмежку
Гутарыць з коласам колас,
Як льецца ў сэрца з усмешкай
Нівы спагадлівы голас.

Музыка зычная ў свеце,
Моўкнуць нягоды напасці...
Хочацца думаць, як дзеці,
Верыць, як дзеці, у шчасце.

2 вядучы: Мы ведаем Янку Купалу як шматграннага пісьменніка: паэта, драматурга, публіцыста. Яго паэзія вылучаецца надзвычайным рамантызмам і лірычнымі матывамі. А ў любоўнай лірыцы Купала не саступае карыфеям любоўнай тэматыкі міравога ўзроўню – Петрарцы, Гётэ, Пушкіну. З яго вершаў і паэм любоўнай лірыкі складзена цэлая кніга паэзіі. Сярод гэтых вершаў ёсць нямала прысвечэнняў жонцы паэта.

1 вядучы: Адзін з самых рамантычных вершаў Янкі Купалы – “Явар і каліна”. У ім вобразы дрэў сімвалізуюць закаханых. На словы верша кампазітар Юрый Семяняка напісаў выдатную песню. Яе напеўнасць і

незвычайная элегічнасць паняслі песню ў народ, бо яна была ўспрынята як народны першаўзор.

Гучыць песня “Явар і каліна”

2 вядучы: Лёс падараваў Канстанціну Міцкевічу сустрэчу і каханне з адзінай жанчынай, якая на ўсё астатняе жыццё стала яго зоркай, натхненнем, спадзяваннем і шчасцем. Марыя Дзмітрыеўна Каменская, з якой паэт пазнаёміўся і ажаніўся ў Пінску, стала самай дарагой, любімай і незабыўнай. Адзінай назаўсёды.

1 чытач: Якуб Колас. “Ты без мяне, а я далёка...”

Ты без мяне, а я далёка.
Над стэпам звiс нябёсаў тын,
А снег стэповы слепiць вока,
I сумна мне, бо я адзiн.

За час наш доўгі я нямала
Быў у разлуцы і журбе.
Рука мая не ўсё спісала
З таго, што думаў аб табе.

Я знаю — шмат ты мела гора
I горыч дум піла да дна,
I шмат было тваіх дакораў,
Хоць ты ў душы маёй адна.

— Даруй жа мне! — скажу я толькі,
Схіліўшы нізка галаву. —
Забудзь пакуты, гора, болькі —
Табой я жыў, табой жыву.

I блізка ты, і ты далёка.
Над стэпам звiс нябёсаў тын.
Змярцвелы стэп не цешыць вока,
I сумна мне, бо я адзiн.

1 вядучы: Паэзія Янкі Купалы не толькі вельмі вобразная, рамантычная, яскравая, але і надзвычай рознахарактарная. Сустрэкаюцца сярод яго твораў і цудоўныя вершы, адрасаваныя дзецям. Верш “Хлопчык і лётчык”, які называюць вершам-прамовай, быў папулярным сярод дзяцей на працягу цэлай эпохі. I гэта натуральна: у ім праўдзiва, жыва, пераканаўча перададзены памкненні маленькага хлопчыка, які марыў стаць лётчыкам.

2 чытач: Янка Купала. Хлопчык і лётчык

Мой мілы таварыш, мой лётчык,
Вазьмі ты з сабою мяне!
Я – ведай – вялікі ўжо хлопчык
І ўмею ўжо лётаць у сне.

Мне мама сягоння казалася,
Што стукнула мне ўжо сем год,
Табе гэта, можа, і мала,
А мне ляцець толькі ў палёт.

Мне ўжо надакучыла дома —
Ў дзіцячы хадзі адно сад,
А так паглядзеў бы, вядома,
На іншы парадак і лад.

Вазьмі ж мяне, лётчык, хачу я
Пабыць у людзях, паглядзець,
Як месяц на небе начуе,
Як блукае ў лесе мядзведзь,

Як свецяцца ночкаю зоры,
А днём не відаць іх чаму,
Як рэчкі ў далёкія моры
Улетку пльвуць і ўзіму.

На моры зірнуць хоць раз вокам,
Як ходзяць па іх караблі,
Ляцеці далёка, высока
Ды так пабываць і ў Крамлі.

Вось гэтак у добрым здароўі
Мы будзем ляцець і ляцець.
Вазьмі ж мяне, лётчык, з сабою,
Не будзеш ты клопату мець!

2 вядучы: Якуб Колас свой шлях дзіцячага пісьменніка пачаў у 1909 г. выданнем кнігі “Другое чытанне для дзяцей беларусаў”. І з таго часу на працягу амаль 50 гадоў пісьменнік плённа працаваў на ніве дзіцячай літаратуры. Першая коласаўская кніга для дзяцей з’явілася найкаштоўнейшым укладам у беларускую дзіцячую літаратуру, значным этапам у гісторыі яе развіцця. Адзін з раздзелаў кнігі склалі байкі, не толькі гумарыстычныя, але і павучальныя, з выхаваўчым падтэкстам.

1 чытач: Якуб Колас. Конь і сабака

Свабодны конь гуляў на волі,
І хвост, і грыву распусціў,
Іржаннем ён сваім будзіў
І лес стары, і чыста поле.

Убок праходзіць стараніўся,
Яму дарогу уступаў.
Ад страху Рудзька прытуліўся
І толькі ціхенька брахаў.

Каня злавілі, прывязалі,
На вобруць, беднага, ўзялі,
Аборкай ногі абвілі
І борзды бег яго стрымалі.

З-за вугла вылазіць Рудзька:
– Гаў-гаў-гаў! – давай брахаць.
За хвост каня кусае цюцька –
Не адцягнуць, не адагнаць!

Малыя дзеці, што гулялі,
Дзівілісь многа і казалі
(Па дурнаце не разбіралі –
Дзіця малое, як ягня):
– А Рудзька дужшы за каня!

1 вядучы: Колькі б мы ні чыталі творы Купалы, ніколі не перастанем здзіўляцца, якая бязмежная і магутная стыхія жывой народнай мовы адлюстроўваецца ў яго словах. Прыняўшы як святыню вялікі заповіт Багушэвіча: “Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмерлі”, Янка Купала да канца сваіх дзён змагаўся за развіццё і існаванне роднай мовы.

2 чытач: Янка Купала. Роднае слова

Магутнае слова, ты, роднае слова!
Са мной ты на яве і ў сне;
Душу мне затрэсла пагудкаю новай,
Ты песень наўчыла мяне.

Бясмертнае слова, ты, роднае слова!
Ты крыўды, няпраўды змагло;
Хоць гналі цябе, накладалі аковы,
Дый дарма: жывеш як жыло!

Свабоднае слова, ты, роднае слова!
Зайграй ты смялей, весялей!
Хоць гадзіны сыкаюць, кружацца совы,
Жывеш ты на хвалу людзей.

Загнанае слова, ты, роднае слова!
Грымі ж над радзімай зямлёй:
Што родная мова, хоць бедная мова,
Мілей найбагатшай чужой!

2 вядучы: Немагчыма пералічыць усё зробленае Якубам Коласам для развіцця і ўзбагачэння беларускай літаратуры, культуры, навукі. Шчыра клапаціўся ён аб тым, каб не гублялі беларусы беларускасці. Цёплыя словы любові, зачараванасці роднай мовай выказаў ён радкамі сваіх цудоўных вершаў.

1 чытач: Якуб Колас. Слова

Слова – радасць, слова – чары,
Вобраз вечна юных вёсен,
Ёсць ты ўсюды: ў сонцы, ў хмары,
Ты глядзіш праз неба просінь.
Лашчыш слух мой, слова-ззянне,
Атуляеш сэрца ласкай,
Ноч і вечар, дзень, світанне
Абняло ты, слова-краска.

1 вядучы: Імкліва бягуць гады... Але колькі б часу ні прайшло, заўсёды будуць жыць у памяці Янка Купала і Якуб Колас – сапраўдныя народныя пісьменнікі, без якіх немагчыма ўявіць беларускую літаратуру.

2 вядучы: Паважаныя сябры! Будзем жа ведаць і памятаваць не толькі імёны нашых славурых пісьменнікаў, але і іх неўміручыя творы. Будзем чытаць і любавацца любымі і мілымі кожнаму беларусу радкамі.

Гучыць песня “Спадчына”

Спісак літаратуры

Колас, Я. Выбраныя творы / Я. Колас. – Мінск : Кнігазбор, 2007. – 720 с. –
(Беларускі кнігазбор. Серыя 1. Мастацкая літаратура)

Колас, Я. Мой родны кут... : паэзія / Якуб Колас ; [укладанне і ўступнае слова Р. Барадуліна]. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2000. – 383 с.

Купала, Я. З кутка жаданняў : вершы, паэмы, п'есы / Я. Купала. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2006. – 575 с. – (Бібліятэка школьніка)

Купала, Я. Мая малітва : выбраныя творы / Янка Купала. – Мінск : Попурри, 2016. – 239 с. – (Мая беларуская кніга)

Ваданосава, Ф. Янка Купала і кніга / Ф. Ваданосава // Роднае слова. – 2012. – №7. – С.80-83.

Дзітлова, В. "На кожнай сцяжынцы іх песня і голас..." / В. Дзітлова // Бібліятэка прапануе. – 2012. – №5. – С. 10-16.

Дулевіч, Г. Вобразы мілыя роднага краю : сцэнарый да свята паэзіі да 135-годдзя Я. Купалы і Я. Коласа / Г. Дулевіч // Бібліятэка прапануе. – 2017. – № 5. – С. 6-10.

Касцючкова, І. С. Нам засталася спадчына : літаратурна-музычная вечарына, прысвечаная 125-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа / І. С. Касцючкова // Бібліятэка прапануе. – 2007. – №2. – С. 12-14.

Кісель, І. "Вобразы мілыя роднага краю" : віктарына-падарожжа па творах Якуба Коласа / І. Кісель // Бібліятэка прапануе. – 2018. – № 10. – С. 14-16.

Літвін, М. Адно, праз якое Купала глядзеў на свет : інсцэніроўка паводле ўрыўкаў рамана-эсэ "Як агонь, як вада" Алега Лойкі / Марыя Літвін // Роднае слова. – 2012. – №6. – С. 61-65.

Маляўка, Т. "Купалы словы як малітва" : сцэнарый літаратурна-музычнай кампазіцыі / Т. Маляўка // Бібліятэка прапануе. – 2017. – №6. – С. 5-7.

Навумчык, М. І. Тэставыя заданні па беларускай літаратуры / І. М. Навумчык // Беларуская мова і літаратура. – 2007. – № 7. – С. 35-40.

Пахвалёная, А. К. Літаратурны конкурс у форме "КВіЗ" па трылогіі Якуба Коласа "На ростанях" / А. К. Пахвалёная // Беларуская мова і літаратура : Серыя "У дапамогу педагогу". – 2008. – № 7. – С. 46-52.

"І не знікаць паэтам вечна..." : метадычныя рэкамендацыі па правядзенні тэматычных мерапрыемстваў да 140-годдзя з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа / ДУК "Пінская гарадская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма" ; аддзел бібліятэчнага маркетынга ; складальнік Лемяшэўская Ж. А. – Пінск, 2022. – 34С.